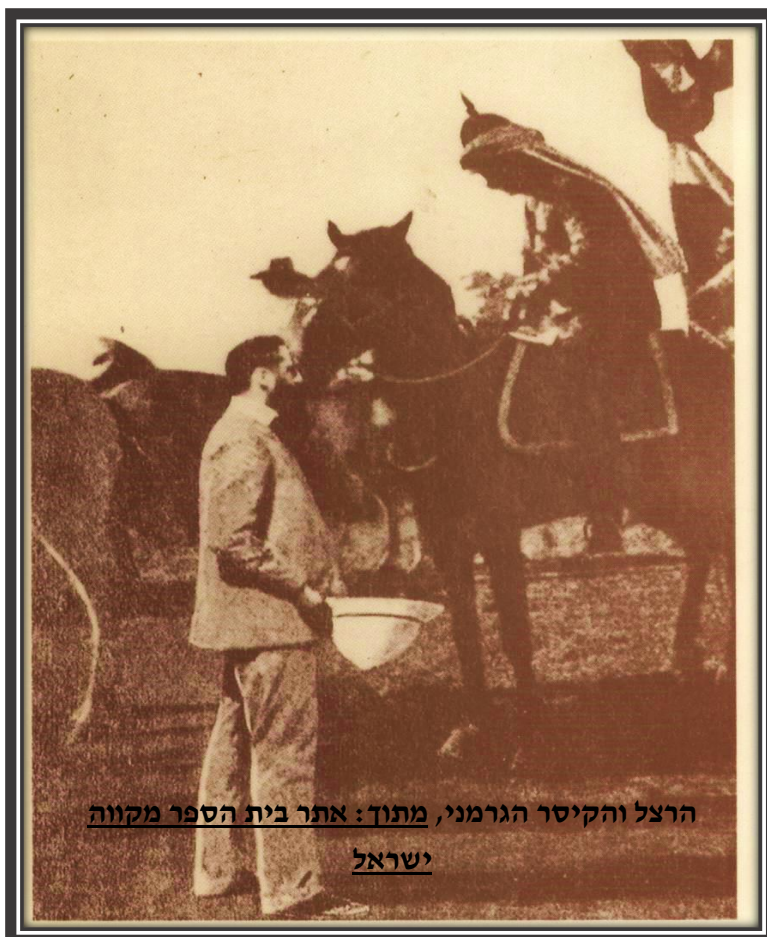

מנהיגות בעקבות הרצל ובעקבות מסעו בארץ ישראל

הרצל והקיסר הגרמני, מתוך: אתר בית הספר מקווה
ישראל

מחוז: תל אביב

כתיבה: גלי גולן

עיבוד ועריכה: זיוה בן ברוך, חדווה בן סיני ורונית בין

עריכה לשונית: אפרת חבה

"החלום אינו נבדל כל כך מן המעשה, כפי שנראה למישהו. כל מעשה אדם תחילתו חלום וסופו חלום" (הרצל, מתוך: סוף דבר, אלטנוילנד, עמוד 248).

רעיון מרכזי

בנימין זאב הרצל (1860-1904) היה חוזה מדינת היהודים, אבי הציונות המדינית ומייסד ההסתדרות הציונית העולמית.

בחודש אוקטובר 1898, עמד הרצל בראש משלחת ציונית קטנה שבאה לארץ במטרה להיפגש עם הקיסר הגרמני וילהלם בעת ביקורו בארץ ישראל ולבקשו לפעול אצל הסולטן הטורקי עבדול חמיד שיאפשר להקים מדינה ליהודים בתחומי ארץ ישראל. הרצל נפגש עם הקיסר פעמיים, במקווה ישראל ובירושלים.

וכך כתב הרצל ביומנו: "נסענו, בחום וזועות, תחילה למקווה ישראל. זה בית ספר חקלאי מעולה. על השער היו קישוטים לכבוד הקיסר, שעומד לעבור כאן מחר בדרכו לירושלים. אני רוצה להשתדל להניע אותו לבקר במוסד."

מסלול הסיור עוסק במסעו של הרצל בארץ ישראל. התלמידים יתוודעו לתרומתו של הרצל כמנהיג לבניית האומה והמדינה, לפועלו של הרצל ולמורשתו ויכירו את מקווה ישראל על רקע פגישתו של הרצל עם הקיסר שם.

סיור במקווה ישראל מחזק את הזיקה של התלמידים לנופי הארץ ואת הקשר שלהם להיסטוריה שלה. מקווה ישראל הוא בית ספר חקלאי שהוקם בשנת 1870 ומשמש היום פינה ירוקה בלב גוש דן. לזכותו של מקווה ישראל יש לזקוף פרקים רבים וחשובים בכל תחומי העשייה הציונית. מייסד בית הספר היה יעקב קרל נטר,

הוא בא מצרפת ולימד את ילדי ישראל את תורת עבודת האדמה. כאן גידלו לראשונה תוצרת חקלאית ישראלית ומכאן יצאו הבוגרים ראשונה להקים יישובים חקלאיים בכל רחבי הארץ.

תיאור המסלול

המסלול מתחיל במרכז המבקרים במקווה ישראל (1), בצפייה בסרט היסטורי על המקום ועל שימור האתרים שבו. ממרכז המבקרים נצעד צפונה לאורך שדרת הדקלים אל שער ירושלים (2), שסמוך לו נפגשו הרצל והקיסר. נעצור ליד גשר הצופה אל כביש יפו ירושלים הישן (3). נחזור לכיוון מרכז המבקרים לאורך שדרת הדקלים ונגיע אל באר האנטיליה (4). נעבור ליד הפיקוס הבנגלי ונגיע אל בית הכנסת (5), הבולט בייחודו האומנותי. מבית הכנסת נלך דרך מבנה המגורים

פרטי מסלול

חבל ארץ: מישור החוף

אורך המסלול: חצי יום

נקודת התחלה: מרכז המבקרים במקווה ישראל

נקודת סיום: קבר נטר

עונה מומלצת: כל השנה

מגבלות: אין

דרגת קושי: קלה

נגישות: נגיש

ציוד נדרש: נדרש ציוד לכל תחנה בהתאם למפורט להלן.

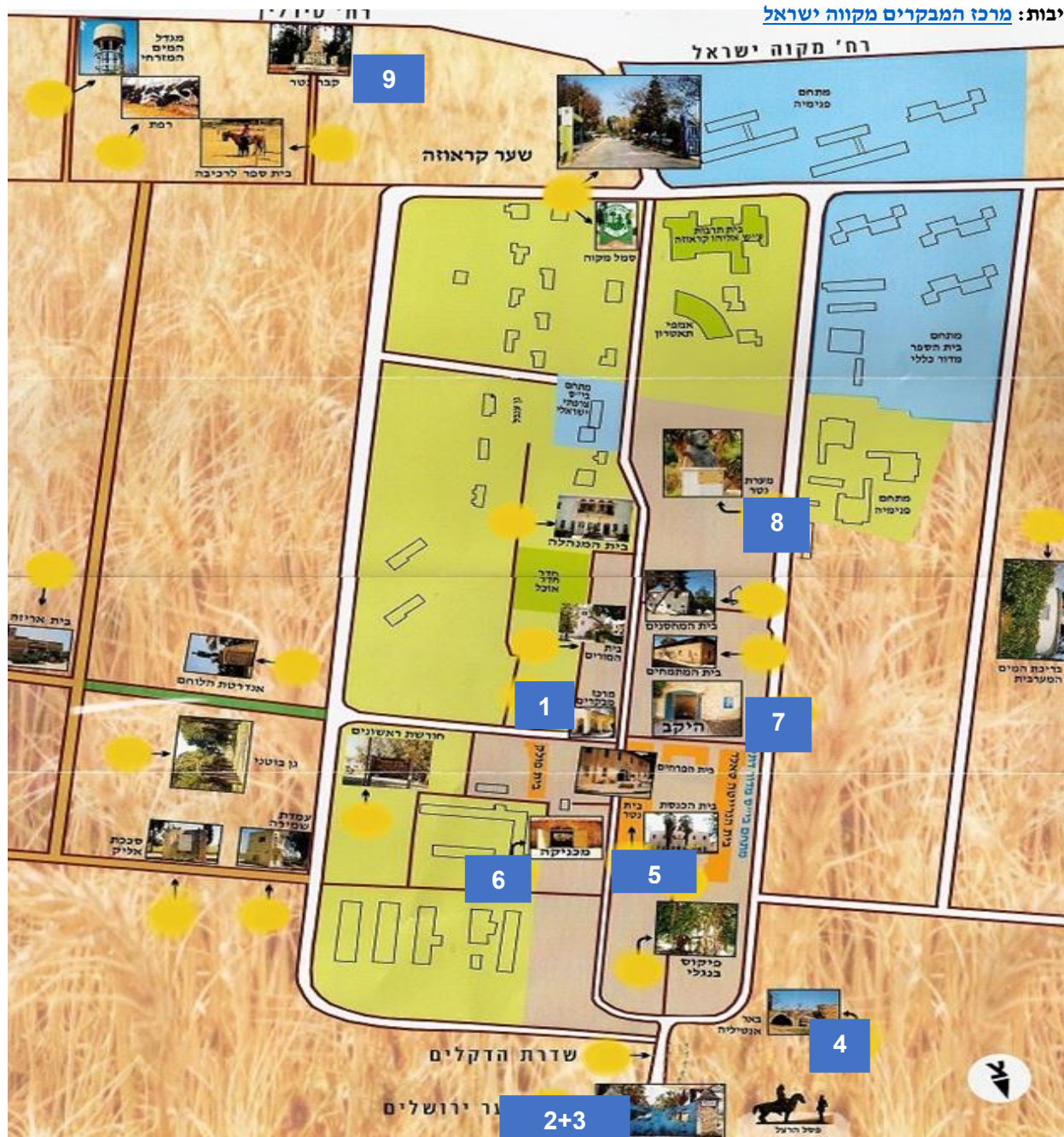
אתרים בתשלום: מרכז המבקרים במקווה ישראל, טל': 03-5030489, קישור לאתר הרלוונטי: <http://www.mikveisrael.org.il>

הסמוך ונגיע אל **"המכניקה" (6)** – סדנת היוצר של דוד לייבוויץ', ממציא הדוידקה. נצמד סמוך לחלקת דשא ונמשיך אל **היקב (7)**, המקום שבו בוצעו אימוני ההגנה. נצא ממרתף היקב ונגיע אל **מערת נטר (8)**. בנקודה זו החל סיפורו של בית הספר. נסיים את המסלול בקברו של **קרל נטר (9)**.

❖ ההליכה והפעילות במסלול יתבצעו עצמאית, בעזרת מפות וכתבי חידה.

מפת המסלול

באדיבות: מרכז המבקרים מקווה ישראל

תיאור האתרים שבמסלול

[\(להרחבה על כל האתרים\)](#)

מרכז המבקרים מקווה ישראל (1)

נתכנס ברחבה הסמוכה למרכז המבקרים, ולאחר סקירה קצרה על תולדותיו של בית הספר החקלאי מקווה ישראל, ניכנס אל המבנה הסמוך, בית המורים. בשנת 1894, הוקם בית בן שתי קומות ומרתף. בבית היו חדרי מגורים, מטבח משותף וחדר אוכל. בבית זה גרו המורים של מקווה ישראל ומשפחותיהם. בית המורים הוא דוגמה לתהליך השימור שעברו מבנים באתר – שימור המנציח את ייחודו של המבנה מבחינה ארכיטקטונית ומבחינה היסטורית. בבית המורים נצפה בסרטון, נקבל הנחיות לסיור עצמאי ונצא לסיור.

שער ירושלים והגשר הצופה אל הכביש (2 ו-3)

שער ירושלים היה שער הכניסה הראשון למקווה ישראל ונמצא על הדרך הישנה לירושלים: דרך יפו-רמלה. במקום זה, פגש הרצל את הקיסר הגרמני וילהלם השני כשהלה הגיע במסעו לארץ ישראל בשנת 1898. הרצל קיווה להשיג מהקיסר סיוע להגשמת החזון הציוני. את המפגש בין הרצל והקיסר הנציח דוד וולפסון בתמונת פוטו מונטז', אולי הראשונה בהיסטוריה. שדרת הדקלים המובילה משער ירושלים לרחבת בית הכנסת היא סימן ההיכר של מקווה ישראל. השדרה ניטעה בשנת 1920, שנת היובל למקווה ישראל. השדרה ניטעה במקום שבו הייתה קודם שדרת עצי תות, ששימשו לגידול תולעי משי, ועצי אזדרכת, שניטעו עוד בתקופת קרל נטר.

באר האנטיליה (4)

האנטיליה היא מערכת לשאיבת מים מבאר בעזרת חבלים או מסילות הקשורים לגלגל גדול מעל הבאר והיורדים אל הבאר ועולים ממנה. אל המסילות מחוברים כלי קיבול למים. כאשר הכלי מגיע אל הגלגל, הוא מתהפך ושופך את המים לתעלה, ודרכה הם זורמים אל בריכת אגירה. אפשרות אחרת להעלאת המים היא באמצעות גלגל גדול העומד בתוך המים שאליו מחוברים כדים. את הגלגל מסובבים בעזרת גלגל נוסף, העומד על האדמה ושאותו מסובב חמור או פרד המחובר אליו בקורה ארוכה. "אנטל" בערבית הוא כד קטן ורחב פה שהמים נשפכים ממנו בקלות, הוא נכרך אל חבל השאיבה והעלה את המים מהבאר. במקווה ישראל היו כמה בארות אנטיליה. האחרונות שהיו בשימוש היו משני צידי שדרת הדקלים. אנו נמצאים בדרומית שבהן. הבריכות שאליהן העלו מים מהבאר שימשו להשקיית השדות וכבריכות שחייה לעת מצוא לתלמידים ולמורים. אחד התפקידים שניתנו לתלמידים היה להשגיח על החמור או על הפרד שמסובב את הגלגל שלא יעצור מלסובב.

בית הכנסת (5)

בית הכנסת, צילום: אריאל מנור, מתוך: אתר פיקוויקי

בית הכנסת נבנה בין השנים 1893-1896, שנים רבות לאחר פתיחת בית הספר, וזאת מפאת מחסור בכסף. עד בנייתו, בית התפילה הזמני היה בביתו של קרל נטר. לשם גם הגיע ארון הקודש שתרם יעקב קרל נטר, מייסד בית הספר החקלאי מקווה ישראל, לזכר אביו שנפטר בשנת 1880.

בית הכנסת הוא מבנה מרשים במרכז החצר ההיסטורית של מקווה ישראל, בנוי שתי

קומות. הקומה הראשונה שימשה לתפילה ולספרייה, ובשנייה היו חדרי לימוד. תקרת בית הכנסת עשירה בציורים בעלי אופי גיאומטרי. המבנה בנוי בסגנון אדריכלי מעורב, בולטות בו השפעות מערביות, ים תיכוניות ומזרחיות.

מכניקה

צריף המכניקה הוא אחד המבנים הראשונים שנבנו בבית הספר, בשנת 1872. במבנה זה פעלה סדנת המכניקה והנפחייה של בית הספר – בית מלאכה לייצור כלים חקלאיים ולתיקונם. בשנות הארבעים של המאה ה-20, עבד ולימד במקום דוד לייבוביץ', ממציא הדווידקה, שהיה פעיל בארגון ההגנה ושהתפרסם במיוחד בתעשיית כלי נשק בצל הסכנה.

המכניקה, צילום: אריאל מנור, מתוך: אתר פיקוויקי

מרתפי היקב

תלמידי בית הספר עסקו בגידול גפנים ובייצור יין, ומכאן הצורך בהקמת יקב. היקב נבנה בשנת 1893 כדוגמת יקבים באירופה. מרתפי היקב חצובים בסלע הכורכר וחלק בהם בנוי. בשנים הראשונות, ייצרו כאן כמויות נכבדות למדי של יין. ניסיונם של אנשי מקווה ישראל להשתלב

בתעשיית היין, שהתפתחה אז במושבות, נתקל בקשיים לא מעטים. היקב לא עמד בציפיות של היקבים המפותחים והמוצלחים של המושבות, ופעילותו הלכה והצטמצמה עד שנסגר בשנת 1974. בעקבות האיסור על החזקת נשק שהטילו הבריטים, השתמשו אנשי ההגנה ביקב כמקום מסתור לפעילות ולאיוונים בנשק ולטקסי השבעה. כל התלמידים, המורים והמדריכים התנדבו לשרת בארגון. כל פינה חבויה שהייתה במקווה ישראל – מרתפי היקב, הגן הבוטני, הפרדסים – שימשה אתר אימון והדרכה למתנדבי ההגנה. במרתפי היקב ובשדות קיימים עדיין סליקים רבים ששימשו מסתור לכלי נשק.

מערת נטר

מערת נטר היא מערה טבעית ברכס הכורכר. בתחילת דרכו של בית הספר, מספר התלמידים בו היה מצומצם, הבנייה החלה רק שנה לאחר מכן, והיה צורך במקום לשכן בו את התלמידים. הפתרון היה להקים בקיץ אוהלים על גבעת הכורכר, ובימים גשומים שימשה מערה בתחתית הגבעה למגורים וללימודים. מעל המערה, הוצב פסל ברונזה בדמותו של קרל נטר. באחד מהימים, כשחברי ההגנה השתמשו במערה לאיוניהם, קרסה תקרת המערה.

קבר נטר

קרל נטר נולד בשנת 1826 בשטרסבורג. הוא למד בבית מדרש למורים וייסד בית ספר למלאכה לילדים. ב-1860, התכנסו 17 צעירים יהודים בביתו שבפריז וייסדו את חברת אליאנס, הלא היא כ"ח – כל ישראל חברים.

בשנת 1863, הגיע יעקב קרל נטר לראשונה לארץ ישראל, שהה בה כחודשיים וביקר את הקהילות היהודיות שחיו בערים חברון, ירושלים, טבריה, צפת ויפו. בתום הביקור, כתב דו"ח על ביקורו ושלח אותו לחבריו מאליאנס. בדו"ח ציין נטר כי קיים רצון בקרב היהודים בארץ ישראל לפתח את החקלאות ואת עבודת האדמה. חברי אליאנס החליטו כי יש להקים בית ספר חקלאי שיכשיר את הדור הצעיר לעבודת אדמה. מקווה ישראל הוקם בשנת 1870, ממזרח ליפו, ברישיון שקיבל קרל נטר מהממשלה הטורקית. קרל נטר עצמו ניהל את בית הספר.

בשנת 1873, נפל קרל נטר מסוסו ונחבל קשות, ובהמלצת הרופאים נסע לאירופה לטיפול שיקום. הוא נאלץ לפרוש מניהול מקווה ישראל. ב-30 באוגוסט 1882, הגיע נטר בפעם האחרונה לבקר בבית הספר, וכשלושה שבועות לאחר הביקור נפטר ונקבר באדמת בית הספר החקלאי שהקים ושאהב כל כך.

את חלקת הקבר, בגבול הנחלה, רכש מבעוד מועד מחברת אליאנס. כשנפטר אחד מעובדי בית הספר שלא הייתה לו משפחה שתדאג לקבורתו, הציע קרל נטר את חלקת הקבר שבעלותו. וכאמור, ב-1882 נקבר גם יעקב קרל נטר במקום. בשנת 1887, נפטרו בהפרש של ימים ספורים שני ילדיו של מנהל בית הספר דאז, שמואל הירש, וגם הם נקברו במקום.

[קברו של קרל נטר](#), צילום: אריאל מנור, מתוך: אתר פיקיוויקי

טבלת פעילות – מהלך יום השדה

מקום הפעילות	נושא הפעילות	תיאור הפעילות	הערות	זמן	ציוד מיוחד
מרכז המבקרים ובית המורים (הישן)	פתיחה וצפייה בסרט הסבר על המשימות	בדברי הפתיחה, תינתן סקירה על ההיסטוריה של מקווה ישראל. צפייה בסרט מתן הוראות בטיחות והסבר על הפעילות בקבוצות חלוקת מפות ומתן רמז לתחנה הראשונה	לתיאום ביקור ולצפייה בסרט, יש לפנות למרכז המבקרים. המשימות יתקיימו בקבוצות. יש לרשום את מספרי הטלפון של התלמידים. סמוך למרכז המבקרים, יש חורשה ובה שולחנות. אפשר לאכול שם ארוחת בוקר ולצאת משם לפעילות החוליות.	30 דק'	דף פעילות כתב חידה נספח 1: הוראות בטיחות מפה
שער ירושלים	ניווט משימתי תחנה מספר 1 מפגש הרצל עם הקיסר	המחזה של מפגש הרצל עם הקיסר	התלמידים מנווטים בין אתרי מקווה ישראל באמצעות מפה ובאמצעות רמזים או חידות. בכל תחנה עומד מורה או משי"צ המפעיל את התחנה והוא מוסר לתלמידים את הרמז לתחנה הבאה.	90 דק' לכל התחנות	נספח 2: משימה אביזרים לתחפוזות: מגבעת, זקן, סוס, קסדה
גשר	תחנה מספר 2 תצפית לכיוון תל אביב	תצפית ומענה על שאלות	בתחנה זו ימתין משי"צ		נספח 2: משימה
באר אנטיליה	תחנה מספר 3 למה משמשת באר אנטיליה	כתב חידה			נספח 2: משימה

בית כנסת	תחנה מספר 4 התבוננות בכתובת שבכניסה לבית הכנסת	פתרון שאלות הקשורות למבנה		נספח 2: משימה
מכניקה	תחנה מספר 5 סיפורו של דוד לייבוביץ'	יצירת דוידקה	בתחנה זו ימתין מש"צ.	נספח 2: משימה 40 גלילי נייר טואלט, נייר הדבקה, גומיות, כדור, ספוג, סלסלה
יקב	תחנה מספר 6 פעילות ההגנה במקווה ישראל	שאלון בנושא ההגנה		נספח 2: משימה
מערת נטר	תחנה מספר 7 מקווה ישראל כבית ספר חקלאי	מענה על שאלות והכנת מיץ תפוזים	בתחנה זו ימתין מש"צ.	נספח 2: משימה 60 תפוזים, מסחטות, כוסות, סכינים, קרש חיתוך
קבר נטר	סיכום מעגל של"ח טקס	במעגל: שימור מול פיתוח טקס: הרצל – החלום שהיה למדינה בסיכום, משוב של התלמידים	45 דק'	נספח 3: מעגל של"ח נספח 4: טקס נספח 5: משוב

נספח 1: הוראות בטיחות לניווט משימתי

1. עליכם לעבור בכל התחנות על פי סדר המשימות שתקבלו. אין לדלג על תחנות.
2. על חברי הקבוצה להישאר תמיד יחד.
3. אל תעשו הפסקות ארוכות.
4. אין לצאת מתחומי מקווה ישראל.
5. יש ללכת בזהירות ולשים לב לתנועה, למפגעים ולמכשולים בדרך.
6. זהו בית ספר פעיל! אסור להיכנס לכיתות או להפריע לתלמידים ולצוות. כבדו את המקום!
7. יש לשמור על המבנים, החי והצומח. שמרו על הניקיון בכל עת.
8. בכל בעיה, יש לפנות למורה האחראי _____ (להוסיף מספר טלפון של המורה).
9. יש להגיע אל נקודת הסיום, קברו של קרל נטר, לא יאוחר מהשעה _____.

נספח 2: המרוץ לציון במקווה ישראל – תיאור התחנות

פתיחה במרכז המבקרים או בחורשת האקליפטוס:

משימת אתגר ליצירת דירוג בהזנקה. כל קבוצה שמסיימת את המשימה מקבלת את החידה הבאה ויוצאת לדרך:

עליכם להגיע לשער הכניסה המקורי של מקווה ישראל, הלא הוא "שער ירושלים", שמ אחכה לכם המשימה הראשונה.

תחנה מספר 1: שער ירושלים, המפגש של הקיסר עם הרצל

המשימה: הצגה לפי תסריט עם תלבושות

פגישה בין הרצל וקיסר גרמניה

בשער ירושלים (בסוף שדרת הדקלים), הייתה הפגישה ההיסטורית בין הרצל וקיסר גרמניה וילהלם השני. היה אז חם מאוד, בשער עמדו וציפו, בדריכות רבה, תלמידי בית הספר החקלאי מקווה ישראל, מנהל בית הספר יוסף נייגו ואשתו היפה ועוד יהודים רבים שהגיעו מהיישובים שבאזור. בולטים בין כולם היו הרצל ואנשי המשלחת הציונית שליוותה את הרצל במסעו לארץ ישראל. עם התקרב השיירה של הקיסר הגרמני אל השער, פצחו תלמידי בית הספר בהמנון הגרמני לכבוד קיסר גרמניה וזייפו קלות. הקיסר וילהלם השני, בהתקרבו אל השער, הבחין בהרצל ממרחק, ובעודו רכוב על סוסו הלבן, עצר מול הרצל וניהל איתו שיחה:

וילהלם השני: "מה שלומך?"

הרצל: "תודה, הוד מלכותו, אני תר בארץ. איך עברה עליך נסיעתך עד עתה, הוד מלכותו?" הוא מצמץ בחוזקה בעיניו.

וילהלם השני: "חס מאוד, אבל לארץ יש עתיד."

הרצל: "לפי שעה היא עוד חולה."

וילהלם השני: "מים היא צריכה, הרבה מים!"

הרצל: "כן, הוד מלכותו. התקנת תעלות וצינורות בממדים גדולים."

וילהלם השני: "זו ארץ של עתיד."

(בשיחה עם הקיסר, הרצל רואה בחזונו את ארץ ישראל מתגברת על בעיית המים באמצעות ארגון ותשתיות. הרצל והציונות רואים מעבר למציאות של היומיום, הם חולמים על עתידה של ארץ ישראל ובונים אותה.)

המשימה:

לפניכם תלבושות. עליכם להתלבש כמו הרצל והקיסר ולהציג את המפגש.

עליכם ללמוד את הטקסט בעל פה, ורק אחרי שתציגו בצורה מושלמת וללא שגיאות תקבלו את המשימה הבאה. כל טעות תעלה לכם בחמש דקות המתנה.

תחנה 2: גשר ושער

המשימה: תצפית מעל הגשר וחידה.

עלו לגשר, מצאו את הצפון. איזו עיר נמצאת בכיוון זה?

מהו ההבדל הברור לעין בין העיר לבין שטחו של מקווה ישראל?

עליכם לחשב את מספר שנות קיימו של מקווה ישראל.

ספרו מכוניות כמניין שנותיו של בית הספר.

רק לאחר שתספרו את כמות המכוניות הנכונה ותענו על השאלה

מדוע נקרא השער "שער ירושלים", תקבלו את המשימה הבאה.

עליכם להאזין לאמנה אכן בעל קשרות במקצה שדרת הדקל'ט.

שיאו לבי! המשימה שלכם מסתתרת בין האבן'ט.

(עליכם לקחת רק את המשימה שרשום עליה מספר הקבוצה שלכם! את פתרון המשימה עליכם לשלוח בווטסאפ למורה. אל תשכחו לשלוח את מספר הקבוצה. רק אחרי שתשלחו את התשובה הנכונה, תקבלו בווטסאפ את ציון התחנה הבאה).

תחנה 3: באר האנטיליה

המשימה: כתב חידה

הגעתם למבנה אבן בעל קשתות.

פתרו את כתב החידה וגלו מה הוא היה.

5/50/300/10 40/10/40 200/1/2 10/5/6/7

400/6/4/300/30 40/10/40 5/100/80/10/60/300

30/1/200/300/10

5/6/6/100/40

תשובה למורה

זוהי באר מים ישנה שסיפקה מים לשדות מקווה ישראל

**המשיכו לכיוון דרום, עד שתאיצו אף דלת הכניסה לבית הכנסת,
סמוך לפיקוס המגדלי הארשי.**

תחנה מספר 4: בית הכנסת

המשימה: שאלון

הגעתם לדלת הכניסה לבית הכנסת.

זהו אחד מבתי הכנסת הראשונים והיפים שנבנו בארץ ישראל בימי העלייה הראשונה.

1. זהו את שלוש השפות הכתובות במשולש השיש שמעל המשקוף.
2. פתחו את ספר ירמיהו, פרק יד פסוק ח.
3. העתיקו את הפסוק ותרגמו אותו לשתי השפות הזרות הנוספות המופיעות בכתובת שבדלת הכניסה (אפשר להיעזר במורות בית הספר).

תשובות למורה :

1. כמה שפות כתובות בו? שלוש : עברית, ערבית וצרפתית.
2. ספר ירמיהו פרק יד פסוק ח : "מקווה ישראל מושיעו בעת צרה".

מכאן עליכם להציג את צריף המכניקה, הנמצא ממזרח למית הכנסת.

תחנה 5 : המכניקה

המשימה : בניית דווידקה

עליכם לקרוא בקול רם את קטע המידע על [דוד לייבוביץ](#) המופיע על קיר בתוך צריף המכניקה.
עליכם להוציא גליל קרטון ולבנות מרגמה באמצעות גלילי קרטון וגומי, כדור וסלסלה. רק אחרי שתצליחו לירות את הכדור לסל, תקבלו את המשימה הבאה.

תחנה 6 : היקב

המשימה : מילוי דף מידע בעזרת מחסן מילים

עליכם להיכנס ליקב (אם הוא פתוח, אם היקב סגור, אפשר לבצע את המשימה סמוך לכניסה).
בתוך יקב מקווה ישראל, פעל בסודיות רבה סניף של ארגון ההגנה בתקופה שקדמה לקום המדינה.
היקב שימש בסיס אימונים, ובמרתפיו הוסתרו נשק ותחמושת.
מורי בית הספר ותלמידיו הצטרפו לשורות ההגנה לעזור בהגנת היישוב היהודי.

פתרו נכונה את השאלות על ארגון ההגנה בעזרת מחסן המילים, חברו את האותיות המודגשות בכל תשובה וגלו את הרמז לתחנה הבאה :

1. ארגון ההגנה השתתף בהובלת ספינות _ _ _ _ _
2. הארגון הגן על היישוב היהודי מפני התקפות _ _ _ _ הארץ
3. במלחמת העולם השנייה, הארגון שיתף פעולה עם ה _ _ _ _ _
4. ההגנה ניהלה את השלבים הראשונים של מלחמת ה _ _ _ _ _
5. ארגון ההגנה היה הבסיס להקמת צבא ה _ _ _ לישראל
6. זה היה הארגון הצבאי המרכזי בתקופת ה _ _ _ הבריטי
7. פעולה מפורסמת של הארגון נקראה ליל ה _ _ _ _ _

מחסן מילים : גשרים, בריטים, עצמאות, מעפילים, ערביי, מנדט, הגנה.

תחנה 7 : מערת נטר

המשימה : הכנה של מיץ תפוזים ואגב כך פתרון שאלות.

כידוע לכם, מקווה ישראל היה בית ספר חקלאי. אחד מענפי החקלאות החשובים בארץ ישראל במישור החוף היה גידול תפוזים.

במשימה זו, עליכם לסחוט מיץ הדורים לכל אחד מחברי הקבוצה. כדי להשיג תפוזים או אשכוליות וכוסות, יש לענות על שאלות בנושא מקווה ישראל. כל תשובה נכונה תזכה אתכם בתפוז או בכלי לסחיטה. רק כאשר יהיו בידיכם חצי תפוז לאדם וכלי סחיטה וכוסות כמניין חברי הקבוצה, תוכלו לבצע את המשימה.

1. באיזו שנה הוקם מקווה ישראל? (1870)
2. עם מי נפגש הרצל בשער ירושלים? (הקיסר וילהלם)
3. מדוע נקרא השער "שער ירושלים"? (על שם הדרך מיפו לירושלים שבה הוא נמצא)
4. מי הוא ממציא הדוידקה? (דוד לייבוביץ')
5. איזה עץ צומח בשדרת הדקלים? (דקל)
6. היכן גרו קרל נטר ותלמידיו בימיו הראשונים של בית הספר? (מעה)
7. באיזו עיר נמצא כיום מקווה ישראל? (חולון)
8. איזה עץ הובא לראשונה למקווה ישראל ועליו נטען כי הוא מייבש ביצות? (אקליפטוס)
9. מהיכן הובא עץ זה? (אוסטרליה)
10. איזה ארגון מחתרתי פעל במקווה ישראל? (ההגנה)
11. היכן התאמנו אנשי ארגון זה במקווה ישראל? (יקב)
12. מי היה מנהל מקווה ישראל במשך 40 שנה? (אליהו קרואזה)
13. מי שלט בארץ בזמן הקמת מקווה ישראל? (הטורקים)
14. איך נקראו היהודים שחיו בארבעת ערי הקודש? (אנשי היישוב הישן)
15. מה הן ארבעת ערי הקודש? (טבריה, צפת, ירושלים, חברון)
16. מי דואג לשימור האתרים שבמקווה ושברחבי הארץ? (המועצה לשימור אתרים)
17. איזה ארגון סייע בהקמת בית הספר? (אליאנס)
18. מהו שם העץ בעל שורשי האוויר שהגיע למקווה מהודו? (פיקוס בנגלי)
19. מהו ייחודו של מקווה ישראל? (בית הספר החקלאי הראשון בארץ)

עליכם להביא אף קבר נטר.

המשימה יחד כל חברי הקבוצה מנקודת הסיום ומה את המשימה
למורה.

נספח 3: מעגל של"ח בנושא שימור מול פיתוח

הקפידו על הקשבה ללא ביקורת.

אפשר לתת רשות דיבור במעגל באמצעות חפץ שעובר בין המשתתפים.

כל אחד ואחת יכולים לומר את דעתם, אפשר להגיב לדברי אחרים ללא שיפוטיות.

1. היום בסיור, התרשמנו מדוגמה למעשה ציוני. באיזו תחנה זיהיתם דוגמה כזו? באיזה תחום באה הציונות לידי ביטוי פה? (חקלאות, הגנה, שפה, עלייה)
2. מהי ציונות בשבילכם? האם הערך הזה קיים עוד היום? כיצד הציונות שלנו באה לידי ביטוי היום?
3. האם יש צורך להמשיך ולפתח את הארץ? איך זה מתיישב עם שמירת הסביבה? (צריך איזון)

נספח 4: טקס להנצחת הרצל במקווה ישראל

קטע מספר 1

אחד המושגים המזוהים ביותר עם הרצל הוא "חזון". לא בכדי נקשרה דמותו של הרצל עם מושג זה. הרצל האמין באפשרות הקמתה של מדינה יהודית ותיאר בכתביו את דמותה העתידית גם בזמן שרבים ראו בכך חלום שאינו בר מימוש. המפגש עם סיפורו של הרצל הוא מפגש עם יחיד שחלם חלום של רבים ושניסה להגשימו. במידה רבה, אפשר לומר שאנו, החיים במדינת ישראל, היננו הגשמת חלומו. היום ניתנה לנו הזדמנות להתוודע אל חזונו ואל דרך מימושו.

קטע מספר 2

בספרו מדינת היהודים, התווה הרצל את הדרך להקמת מדינה יהודית עצמאית. וכך כתב: "האמן אאמין כי יצמח דור יהודים חדש ונפלא מן הארץ... הגיעה השעה שנהיה חופשיים על אדמתנו."

קטע מספר 3

כאן, במקווה ישראל, נפגש הרצל עם הקיסר הגרמני בביקורו היחיד של זה בארץ. וכך כתב הרצל ביומנו: "נסענו, בחום זוועות, תחילה למקווה ישראל. זה בית ספר חקלאי מעולה. על השער היו קישוטים לכבוד הקיסר, שעומד לעבור כאן מחר בדרכו לירושלים. אני רוצה להשתדל להניע אותו לבקר במוסד". הרצל רצה שמדינת היהודים תהיה מדינת מופת וראה במקווה ישראל התחלה מעולה ותקווה שאכן המדינה שתקום תהיה שונה ממדינות העולם ושהיא תזכה להכרה כפתרון למצוקת העם היהודי.

אפשר להוסיף קטעי קריאה נוספים לטקסט מתוך: [אתר הכנסת](#), [לקסיקון אישים ומונחים](#).

קטעים רלוונטיים מתוך: ["מדינת היהודים"](#), וגם מתוך: אתר ["תנ"ך ישראלי"](#), אילן שחורי.

מקור מידע נוסף: ["בשביל של"ח"](#) – סיור במקוה ישראל שכתבו מורים לשל"ח.

נספח 5: סיכום סיור ומשוב

	שביעות רצון כללית מיום השדה
	שביעות רצון מהמסלול
	שביעות רצון מהפעילויות והמשחקים
	שביעות רצון משיתוף הפעולה בין חברי הקבוצה
	למדתי דברים חדשים